

PYSYKÖ MIGRATION-MUUTTOLIIKE-LEHTI PAIKALLAAN?

MARIKA SAARINEN

Toimittaja | Siirtolaisuusinstituutti

MARKKU MATTILA

Vastaava tutkija | Siirtolaisuusinstituutti

Katsauksessa Migration-Muuttoliike-lehden 50-vuotiseen historiaan tuodaan esiin lehdessä käsiteltyjä aiheita sekä näkemys lehdestä muuttoliikkeitä koskevan tiedon ja tutkimuksen tallentajana.

Avainsanat: maahanmuutto, maan sisäinen muuttoliike, Siirtolaisuusinstituutti, ulko-suomalaiset

Migration-muuttoliike-lehden vuosikerrojen läpikäynti johdattaa tutustumaan sekä suomalaisen muuttoliiketutkimuksen ja yhteiskunnan vaiheisiin että Suomen ulkopuoliseen maailmaan. Lehden painopisteet ovat historian aikana muuttuneet, kun suomalaisen yhteiskunnan tarpeet ymmärtää omaa aikaansa ja maailmaa ovat muuttuneet. Käymme näitä kehityskulkuja läpi kolmen keskeisen aiheen kautta: maansisäinen muuttoliike, ulkosuomalaisuus ja maahanmuutto Suomeen. Aiheet ovat muotoutuneet Siirtolaisuusinstituutin itseymmärryksessä: jo alusta saakka siellä tehty tutkimus on karkeimmillaan jaettu näihin kolmeen koriin.

Ajan paikantumia

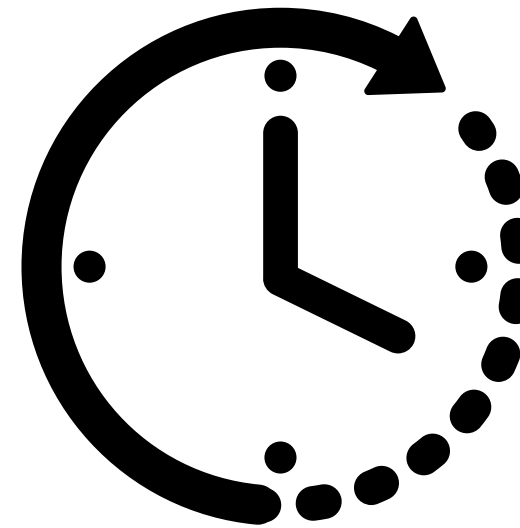
Lehden ajanlasku alkoi ennen digiloikkaa. Lehti on ollut sekä tutkimusartikkelien ja lyhyempien katsauksien julkaisualusta että tiedotuskanava Instituutin tapahtumista. Tiedotuskanavana lehti noudatti oman aikansa tieteellisten seurojen ja organisaatioiden vakiintuneita käytäntöjä. Lehdessä luettiin Instituutin kirjastoon tulleet uudet julkaisut. Tarkoituksena oli pitää alan harrastajat ja kirjaston käyttäjät tietoisina tutkimusalan uusimmista julkaisuista elettäessä aikaa ennen internettiä ja kirjojen sähköisiä hakupalveluja. Tuolloin tiedonhankinta lepäsi tieteellisten lehtien hankintalistojen ja kirja-arvostelujen, kirjastojen hakukortistojen ja jälkikäteen julkaistujen kirjamuotoisten bibliografioiden sekä

tietenkin uusimman tutkimuksen lähdeluettelojen varassa. Ajoittain lehdessä kerrottiin myös tutkimusyhteistyön solmimisesta Instituutin ja jonkin toisen tahon välillä ja julkaistiin jopa allekirjoitettu yhteistyösopimus. Tiedeyhteisöä palvelivat myös kertomukset tehdyistä ulkomaanmatkoista ja konferenssiosallistumisista, jotka saattoivat olla hyvinkin seikkaperäisiä. Toisinaan jouduttiin julkaisemaan myös muistokirjoituksia kuoleman korjattua tutkimusalan tunnettuja hahmoja. Muistokirjoitusten tarkoitus oli sekä ilmoittaa poismenosta ja kunnioittaa vainajaa että myös summata yhteen ja arvioida tämän tutkimuksellista panosta. Hyvin pitkään lehdessä julkaistiin myös tietolaatikko, jossa kerrottiin Instituutin hallituksen jäsenet.

Sittemmin monista näistä asioista on voitu tiedottaa verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa. Tästä muutoksesta kertoo, että yhteisessä työhuoneessa Instituutin emeritusjohtaja Ismo Söderling kysyi kerran erästä muistokirjoitusta, jonka hän oletti löytyvän lehdestä. Sitä ei kuitenkaan sieltä löytynyt, mutta kotisivuiltamme sähköisenä tiedotteena kylläkin. Elämisen arvoitus oli siirtynyt painopaperilta näyttöpäätteelle.

Lehteen muodostui myös vakiokirjoittajien palstoja. Lehden pääkirjoitus oli pitkään Instituutin johtajan katsaus joko numeron antiin tai ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Näistä pääkirjoituksista itsestään syntyy jo näkymä suomalaisen yhteiskunnan käännekohtiin suhteessa muuttoliikkeisiin. Pääkirjoituksen ohella lehteen tuli vähi-

Kuva: AdobeStock.

Vaikka lehti on muuttanut ajassa muotoaan, kiinnostavaa on, että jo ensimmäisessä lehdessä käsiteltiin nykyisinkin ajankohtaisia aiheita: pakolaisuutta ja ulkomaalaisia Suomessa, työn ja muuttoliikkeen välistä yhteyttä sekä väestöpolitiikkaa. Näillä aiheilla oli keskeinen kiinne kohta sekä vallitsevaan yhteiskunnalliseen todellisuuteen että koko Instituutin syntyyn.

tellen myös tutkimusjohtajan palsta. 2000-luvulla palstoja sitten oli jo niin arkistonhoitajalla, Peräseinäjoen Siirtolaisuusmuseolla ja Pohjanmaan aluekeskuksen päälliköllä kuin ulkopuolisilla kolumnisteilla. Sittemmin nämä vakiokirjoituspalstat ovat jääneet historiaan pääkirjoitusta lukuun ottamatta.

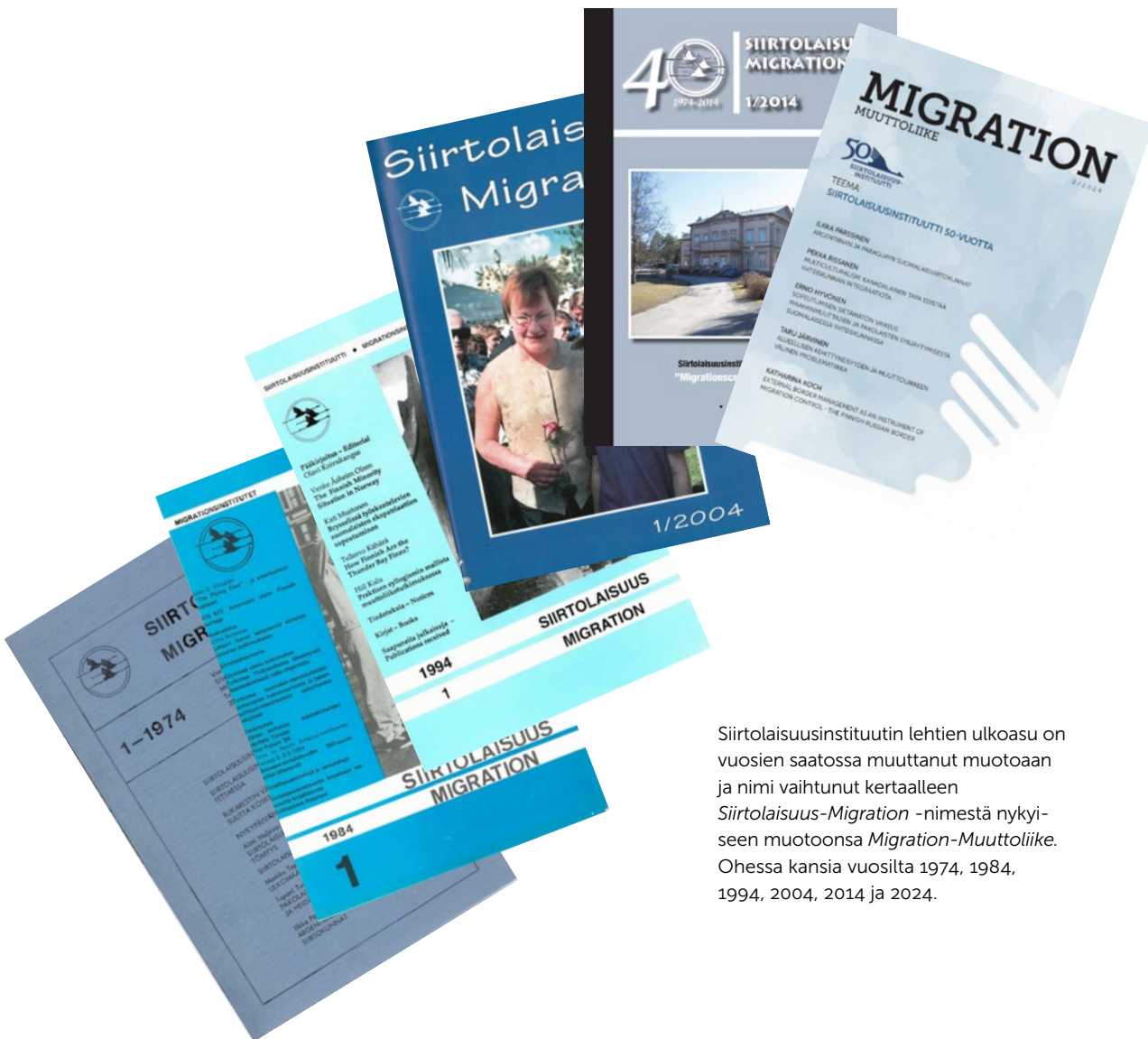
Nykyisin lehti pyrkii tavoittamaan aikansa ilmiöitä teemoittelun avulla. Tämä tuli lehden käytännöksi 2010-luvun kuluessa. Jokaiselle numerolle päätetään etukäteen teema ja numero rakennetaan sen ympärille etsimällä teemaan sopivat kirjoittajat ja tekstit. Teemoittelun myötä lehden julkaisu tiheys on laskenut vuosittaisesta neljästä numerosta kahteen. Tämän vastapainona teemoittelu on jämäköittänyt numeroiden kohdennusta. Ennen lehden numero oli useimmiten hajanaisenko kokoelma ajankohtaisia muuttoliiketutkimusta ja muuta asiaa, nyt tiiviimmin johonkin teemaan kohdennettu suhteellisen laaja aiheen käsittely. Tällä on kuitenkin myös kääntöpuolensa; kun teeman fokus painottaa jotain yhteiskunnallista ilmiötä, muiden ilmiöiden käsittely voi jäädä ohuemmaksi tai kokonaan ulkopuolelle. Tämän voi huomata erityisesti siinä, miten maan sisäisestä muuttoliikkeestä on kirjoitettu 2000-luvulla vähemmän. Myös muita mahdollisia muuttoliikkeen muotoja ja ilmiöitä on saattanut teemoittelun seurauksena jäädä lehdessä käsittelemättä ja tuoreeltaan tallentamatta.

Vaikka lehti on muuttanut ajassa muotoaan, kiinnostavaa on, että jo ensimmäisessä lehdessä käsiteltiin nykyisinkin ajankohtaisia aiheita: pakolaisuutta ja ulkomaalaisia Suomessa, työn ja muuttoliikkeen välistä yhteyttä sekä väestöpolitiikkaa. Näillä aiheilla oli keskeinen kiinne kohta sekä vallitsevaan yhteiskunnalliseen todellisuuteen että koko Instituutin syntyyn. Tuolloin (1970-luvun alkupuolella) suuri suomalaista yhteiskuntaa muovannut tapahtuma oli yhä niin sanottu maaltapako. Sillä tarkoitettiin sotien jälkeen – pääasiassa maaseudulle syntyneiden – ”suurten ikäluokkien” muuttoliikettä maaseudulta pois. Koneellistuva ja täten yhä vähemmän työvoimaa tarvitseva maaseutu ei pystynyt tarjoamaan työtä ja elantoa tälle työuransa alussa olevalle väestölle. Toisaalta ”maaltapako” suuntautui (pääosin Etelä-Suomen) suuriin kaupunkiin eli ”maalikyliin”, jotka tarjosivat työtä ja opiskelupaikkoja. Toisaalta päämääränä olivat ulkomaat, erityisesti Ruotsin teollisuuspaikkakunnat, mutta pienemmässä määrin myös muut kohteet, kuten esimerkiksi Australia. Tämä 1960-luvun myötä vauhdittunut muuttoliike kesti aina 1970-luvun lopun lamaan saakka.

Siirtolaisuusinstituutin historiaan tämä muuttoliike liittyy siten, että kun Instituutti vuonna 1974 perustettiin, se oli puolivaltiollinen tutkimuslaitos,

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -käyttöluvalla. Tarkastele käyttöluvan osoitteessa: <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Siirtolaisuusinstituutin lehtien ulkoasu on vuosien saatossa muuttanut muotoaan ja nimi vaihtunut kertaalleen *Siirtolaisuus-Migration* -nimestä nykyiseen muotoonsa *Migration-Muuttoliike*. Ohessa kansia vuosilta 1974, 1984, 1994, 2004, 2014 ja 2024.

jonka valtiolta odotti pureutuvan nimenomaan "maaltapaon" aiheuttamaan problematiikkaa kärkeenään Ruotsiin muutto. Odotuksen katteena oli se, että Instituutti oli valtion budjettirahoituksen piirissä ja että taustajoukoissa oli esimerkiksi joukko ministeriöitä. Instituutin akateemisen tukirenkaan ja henkilökunnan mielenkiinnon kohteena puolestaan oli myös siirtolaisuus historiallisena ilmiönä, erityisesti Pohjois-Amerikan siirtolaisuus, mutta myös Etelä-Amerikka ja Oseania. Tätä heijastaa lehden ensimmäisen numeron katsaus suomalaisen siirtokunnista Argentiinassa ja Paraguayssa.

Näin ollen Instituutin alkuvuosien olennainen yhteiskunnallinen fokus oli keskustelussa maastamuutosta, maan sisäisestä muuttoliikkeestä sekä työn ja muuttoliikkeen yhteydestä. Erityisen voi-

makkaasti lehden alkutaipaleella oli mukana työvoimaministeriö, kun kerran työvoimakysymykset ja muuttoliike olivat 1970-luvulla tapetilla. Sittemmin työvoimaministeriön läsnäolo lehden palstoilla on hiipunut. Historian valossa voisi odottaa, että nykyisen maahanmuuttavan työvoiman tarpeen aikana työ- ja elinkeinoministeriön mielenkiinto voisi näkyä lehdessä uudella intensiteetillä.

Myös vuonna 1975 järjestetty Instituutin ensimmäinen muuttoliikesymposium käsitteli maan sisäistä muuttoliikettä. Valtiotaltaakin oli kutsuttu paikalle, ja yksi puolueiden puheenvuoron antaneista puhujista oli sittemmin pääministerinäkin ollut Paavo Lipponen. Toinen valtiotaltaan liittyvä episodi oli se, että Instituutin johtaja Olavi Koivukangas haastatteli silloista pääministeri Kalevi

Sorsaa vuonna 1977 siksi, että Sorsa oli antanut ruotsalaiselle lehdistölle lausunnon suomalaisten muutosta Ruotsiin. Tämä jäi kuitenkin ainoaksi kerraksi tähän mennessä, kun lehdessä on julkaistu istuvan pääministerin haastattelu, eikä lehdessä sittemminkään ole muita poliitikkoja haastateltu. Lehti ja Instituutti ovat toki osallistuneet julkiseen keskusteluun myös sittemmin, mutta eivät aivan tällä tavalla ja tasolla.

Maan sisäinen muuttoliike

Suomen tarinaan kuuluu olennaisena osana kaupungistuminen. 1970-luvulla kaupungistumisen keskeisenä osana oli maalta muutto asutuskeskukseen ja niihin varta vasten rakennettuihin uusiin lähiöihin. Se on tausta, joka ohjaa edelleenkin suomalaista keskustelua aluekehityksestä ja johon myös Instituutin tutkimustyö asemoituu. Maan sisäistä muuttoliikettä tutkittaessa tutkimusintressiä ovat ohjanneet sekä aluekehityksellinen näkökulma että pyrkimys tukea uudelle paikkakunnalle muuttavia ihmisiä. Tämä tuo esiin muuttoliiketutkimuksen dualistisuuden makro- ja mikrotason ilmiöiden tutkimisessa ja ratkaisujen etsimisessä. Ensimmäisessä muuttoliikesymposiumissa tämä dualistisuus oli tiivistetty osuvaksi otsikoksi *Yksilö ja aluepolitiikka*.

Aluekehitykseen liittyvien tutkimusintressien kirjo on lehdessä näkynyt siten, että käsittelyssä on ollut maaseudun autoituminen, muutto takaisin maalle, muuttajien hyvinvointi ja tarpeet sekä muuton syyt. Ymmärrystä ilmiöön on etsitty esimerkiksi selvittämällä Turun vetovoimaa, Somerovaaran osittaista autoitumista kuin myös paluumuuttoa Kainuuseen. Myös Suomen aluepoliittista kokonaiskuvaa on hahmoteltu.

Ajoittain maan sisäisen muuttoliikkeen tutkimus ja keskustelu siitä ovat jääneet myös paitioon – aiheen käsittely on ollut hyvin aaltomaisena. Ennen 2000-lukua lehdessä on vuosittain ollut aihepiiristä yleensä yhdestä kolmeen artikkelia: huippuvuosina, kuten vuonna 1979 artikkeleita on julkaistu yhteensä neljä. Vuonna 1997 julkaistiin kolme artikkelia, kun kolmena edellisenä vuotena aiheesta ei ollut kirjoitettu lainkaan. Neljän artikkelin huippuvuosi oli myös vuosi 2000, kun edeltävänä kahtena vuonna aihetta oli käsitelty vain yhden artikkelin voimin vuosittain. Aktiivisempaa kautta kesti vuoteen 2005 asti, jota seurasi hiljaiselo ja yhden artikkelin ilmestyminen vuonna 2010. Vuosi 2020 oli taas aktivoitumisen aikaa kolmen kirjoituksen voimin. Aiheen tähän astinen huippu on ollut syksyn 2023 numeron temaattinen fokusoituminen aluekehitykseen.

Osittain tämä julkaisumäärän aaltoilu voi johtua siitä, että aluekehitykselle ja -tutkimukselle

on myös muita kansallisia julkaisuja. Kysymys voi olla myös siitä, että 1970-luvulla ja 2000-luvun alussa tapahtui selkeitä kaupungistumisen aaltoja. 1970-luvulla maaseudulta muutettiin kaupungin lähiöihin. 1990-luvun lama aiheutti katkon maan sisäiselle muuttoliikkeelle, josta 2000-luvun alussa palattiin takaisin "vanhaan normaaliin", mikä on jatkunut näihin päiviin saakka. Uusi mauste soppaan on se, että kaupungistuminen koskee myös nuoren maahanmuuttomaa Suomen "uussuomalaista" väestöä: se on pakkautumassa kaupunkeihin jopa innokkaammin kuin muu väestö.

Maahanmuutto ja monikulttuurisuus

Ei liene kenellekään yllätys, että maahanmuutosta muodostui 1990-luvun alusta alkaen keskeisin aihe Instituutille. Pakolaisten vastaanotto, huoltosuhteen synnyttämä keskustelu työperäisestä maahanmuutosta sekä monikulttuuristuvan yhteiskunnan ilmiöt muodostivat vyyhdin kansallisia kysymyksiä, joiden keskiössä oli maahanmuuton vaikutus yhteiskuntaan. Lehden pääpaino siirtyi maahanmuuton ja sen muovaaman yhteiskunnan kysymyksiin.

Maahanmuuttajia ja pakolaisia on kuitenkin ollut Suomessa jo ennen 1990-lukuakin. Jo lehden ensimmäisessä numerossa käsiteltiin ajankohtaisia chileläispakolaisia sekä myös yleisemmin maahanmuuttajia Suomessa. 1980-luvulla julkaistut artikkelit enteilivät keskustelua monikulttuurisesta yhteiskunnasta. Käsittelyssä olivat sekä Kanadan multikulturalismi että Yhdysvaltojen assimilaatiopolitiikka. Monimuotoistuvaan väestöön liittyvät kysymykset olivat tuolloin myös Suomessa hiljalleen esiin nousevia kysymyksiä, kuten esimerkiksi artikkeli suomalais-marokkalaisten lasten kulttuuri-identiteetistä vuodelta 1984 osoittaa.

2000-luvun alkamisen myötä maahanmuuttotutkimus muodostui lehdessä laajimmin raportoiduksi tutkimusalueeksi. Artikkelit kattoivat keskustelua maahanmuuttopolitiikasta ja kotoutumisen haasteista, yksittäisten maahanmuuttajaryhmien tilanteesta Suomessa ja muualla maailmassa sekä myös vierauden kohtaamisesta ja rasismista. Jo vuonna 2014 ilmestyi erikoisnumero, jonka aiheena olivat yksin alaikäisinä maahan tulleet pakolaiset. Teeman ajankohtaisuus korostui edelleen vuoden 2015 maahantulijoiden myötä.

Maahanmuuttokeskustelu ja -tutkimus on ollut niin monimuotoista, että mitään yksittäistä yhteiskunnallista tai kansallista kysymystä ei voida nostaa esiin ja nimittää sitä kaikkein keskeisimmäksi. Koska maahanmuutto synnyttää niin monia kysymyksiä, mitään yhtä kaiken kattavaa vastausta tutkimus ei voi myöskään antaa. Teeman monimuotoisuus ja monitahoisuus on osa maahanmuuton, pako-

laisuuden ja monikulttuurisen yhteiskunnan tutkimuksen haastetta. Tutkimusta on tehty liikkeessä olevassa maailmassa, jossa konfliktit ja kriisit seuraavat toinen toisiaan ja myös tutkimuskohde on alati muutoksessa.

Ulkosuomalaisuus

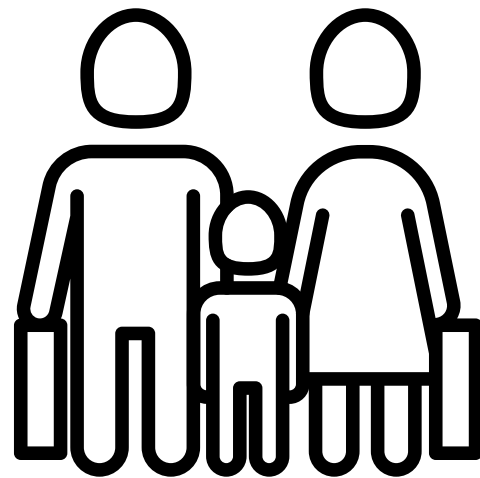
Ulkosuomalaisuus on ollut alusta asti osa lehden käsittelemiä teemoja. Se oli myös Ruotsiin kohdistuneen maastamuuton ja myöhemmin paluumuuton kannalta yhteiskunnallisesti tärkeä teema pitkin 1970- ja 1980-lukuja. 1990-luvulta alkanut muutos, jossa Suomi muuttui väestöä luovuttavasta maasta väestöä vastaanottavaksi maaksi, sai aikaan sen, että teeman julkaiseminen lehdessä väheni verrattuna kaikkeen lehdessä julkaistuihin materiaaliin. Sen ajankohtaisuus tuntui vähenevän, kun maahanmuuton painoarvo yhteiskunnallisena kysymyksenä kasvoi. Tätä artikkelia tehdessä vanhat ulkosuomalaisuutta koskevat artikkelit näyttivät ennen kaikkea tallenteina ulkosuomalaisten kulttuurihistoriasta ja mahdollisuutena ymmärtää suomalaisuutta ja yksityishenkilöiden juuria.

Maantieteellisesti ulkosuomalaisista kertovia artikkeleita on ennen kaikkea Pohjois-Amerikasta ja Ruotsista, mutta myös muusta Euroopasta, Australiasta ja Etelä-Amerikasta. Aasiassa asuvista suomalaisista on vuorostaan vain kolme artikkelia, Oseaniassa asuvista vastaavasti kolme ja Afrikasta vain yksi. Lähi-idän suomalaisista ei ole artikkeleja lainkaan. Tämä kertoo tietysti siitä, minne muuttoliike on ennen kaikkea kohdistunut, mutta voi myös herättää kiinnostusta siitä, mitä ulkosuomalaisten tarinoita näistä maista löytyisi.

Ulkosuomalaisuutta on käsitelty sen suhteen, miten suomalaiset ovat säilyttäneet suomalaisen identiteettinsä sekä miten he ovat asettautuneet ja pärjänneet uusilla asuinsijoillaan. Myös järjestötoimintaa on käsitelty, ennen kaikkea Pohjois-Amerikassa, mutta myös ruotsinsuomalaisten järjestötoiminnasta on ilmestynyt parikin artikkelia. Järjestötoiminnassa oma lukunsa on ollut Pohjois-Amerikkaan muuttaneiden suomalaisten aktiivisuus ammattiyhdistysliikkeessä. Muista maanosista vastaavia työväenliikkeen historiaa käsitteleviä tekstejä ei ole lehdessä ilmestynyt.

Oma erityinen aiheensa ovat olleet suomalaisten ihanneyhteisöt, joita on perustettu ympäri maailmaa. Jo lehden ensimmäisessä numerossa kirjoitettiin näistä yhteisöistä. Kaiken kaikkiaan lehdessä on ilmestynyt 20 artikkelia ihanneyhteisöistä. Näistä artikkeleista neljäsosa koskee lehdessä käytyä, poikkeuksellista debattia Neuvosto-Karjalasta ihanneyhteisönä. Alexis Pogorelskin sekä Richard Hudelsonin ja Mayme Sevanderin käymä keskus-

Muuttoliike-lehti tarjoaa kokonaisuutena koonnin siitä, mitkä muuttoliikekysymykset Suomessa ovat puhuttaneet eri aikakausina. Eikä kyse ole pelkästään isoista yhteiskunnallisista kysymyksistä vaan myös pienemmistä ilmiöistä ja jopa puhtaan teoreettisistakin muuttoliiketutkimuksen kysymyksistä.

Kuva: AdobeStock.

telu Neuvosto-Karjalaan muuttamisen syistä jatkui viidessä numerossa, kun mukaan lasketaan Pogorelskin alkuperäinen artikkeli. Debatti syntyi Pogorelskin tavasta selittää Karjala-kuumetta suomalaisen nationalismin kautta, mikä Hudelsonin ja Sevanderin mukaan pahimmillaan sivuutti sosialismin ja kommunismin merkityksen kokonaan.

Kyseinen debatti on osoitus siitä, miten ymmärrys historiasta ei ole merkityksetöntä, vaan debatin arvoinen asia ja miten historia kutsuu tulkitsemaan. Akateeminen keskustelu ihanneyhteisöistä on myös saanut viime vuosina uusia näkökulmia, kun niitä on alettu tarkastella asutuskolonialismin kautta. Tämä on samalla myös yksi esimerkki uudesta akateemisesta kiinnostuksesta ulkosuomalaisuutta kohtaan.

Loppumietteitä lehdestä

Siirtolaisuusinstituutti ja sen lehti ovat eri aikakausina vastanneet suomalaisen yhteiskunnan sille esittämiin tiedontarpeisiin. Tarpeet ovat kytkeytyneet laajoihin yhteiskunnallisiin kysymyksiin maan sisäisen muuttoliikkeen, maastamuuton ja maahanmuuton kautta. Viidenkymmenen vuoden pitkällä aikajanelä on myös vaihdellut se, mikä aihe, kysymys tai muuttoliikkeen muoto on milloinkin noussut tiedontarpeiden keskiöön. Instituutti ja sen lehti ovat myös tallentaneet ulkosuomalaisuuden kulttuurihistoriaa sekä ulkosuomalaisten tarpeita eri ajankohtina.

Yhteiskunnallisten tarpeiden ja mahdollisten trendien tunnistaminen on tärkeää, mutta näemme lehden keskeisenä arvona sen, että se tallentaa nämä keskustelut jälkipolville. Migration-Muuttoliike-lehti tarjoaa kokonaisuutena koonnin siitä, mitkä muuttoliikekysymykset Suomessa ovat puhuttaneet eri aikakausina. Eikä kyse ole pelkästään isoista yhteiskunnallisista kysymyksistä vaan myös pienemmistä ilmiöistä ja jopa puhtaan teoreettisistakin muuttoliiketutkimuksen kysymyksistä. Yhteiskunnan tarpeisiin voisi vastata hyvin ilman lehteäkin, mutta lehti tallentaa nämä keskustelut kokonaisuudeksi, jonka läpikäyminen mahdollistaa

monipuolista historiallista ymmärrystä. Lehdellä on siis nähdäksemme itseisarvo.

Itseisarvojen vaaliminen on tärkeää, mikä Migration-Muuttoliike-lehden tapauksessa tietenkin toteutuu sen säilyttämisenä julkaisuna. Lehti on osa Siirtolaisuusinstituutin itseyttä, joten Instituutissa aina paikoin pysähdytään miettimään lehden tarkoitusta. Mitä se on julkaisuna mahdollistanut ja mitä se voisi tulevaisuudessa mahdollistaa. Tällaiset arvot ja kysymykset ohjaavat lehden eteen tehtävää toimitustyötä, eikä lehteä olisikaan olemassa ilman toimituskunnan ja lehteen kirjoittaneiden tekemää työtä. Joten lienee sopivinta lopettaa tämä katsaus heille suunnattuun lämpimään kiitokseen.

Kiitos Teille Kaikille, jotka olette olleet mukana lehden toimitustyössä ja kirjoittaneet lehteen läpi sen historian!

Lähteet

- Hudelson, Richard & Sevander, Mayme A Relpase of Karelian Fever. Muuttoliike 27:2, 31–35.
- Hudelson, Richard & Sevander Pogorelskin Revises the Past. 28:2, 28–32.
- Pilli, Arja (1980) Kanadalainen ratkaisu. Assimilaatiosta multikulturalismiin. Muuttoliike 7:3, 1–9.
- Pogorelskin, Alexis E. Why Karelian "fever". 27:1, 25–26.
- Pogorelskin, Alexis E. The Migration of Identity: Critics Confounded/Karelian Fever Explained. Muuttoliike 28:1, 24–28.
- Pogorelskin, Alexis E. The recruitment of identity: the sources of Karelian Fever. Muuttoliike 28:3, 20–25.
- Sabour, Riitta (1984) Tutkimus suomalais-marokkolaisten vanhempien kasvatusarvoista ja lapsen kulttuuri-identiteettiin vaikuttavista tekijöistä. Muuttoliike 11:1, 19–20.
- Moianen, Raisa-Liisa (1979) Somerovaaran asutusalueen asuttaminen, väestön kehitys ja osittainen autoituminen. Muuttoliike 6:1, 17–28.
- Sorsa, Kalevi (1977) Pääministeri Kalevi Sorsan lisälausunto 14.9.1977 Siirtolaisuus-Migration aikakauslehdelle. Muuttoliike 4:3, 4.
- Yläräkkö, Arvo (1979) Suomenkielistä järjestöllistä ja kirjallista toimintaa Ruotsissa v. 1918-1924. Muuttoliike 6:3, 30–33.
- Kokko, Karoliina (2004) Maahanmuuttajien Suomen sisäinen muuttoliike. Mikä vetää Turkuun muualta Suomesta? Muuttoliike 31:3, 22–30.